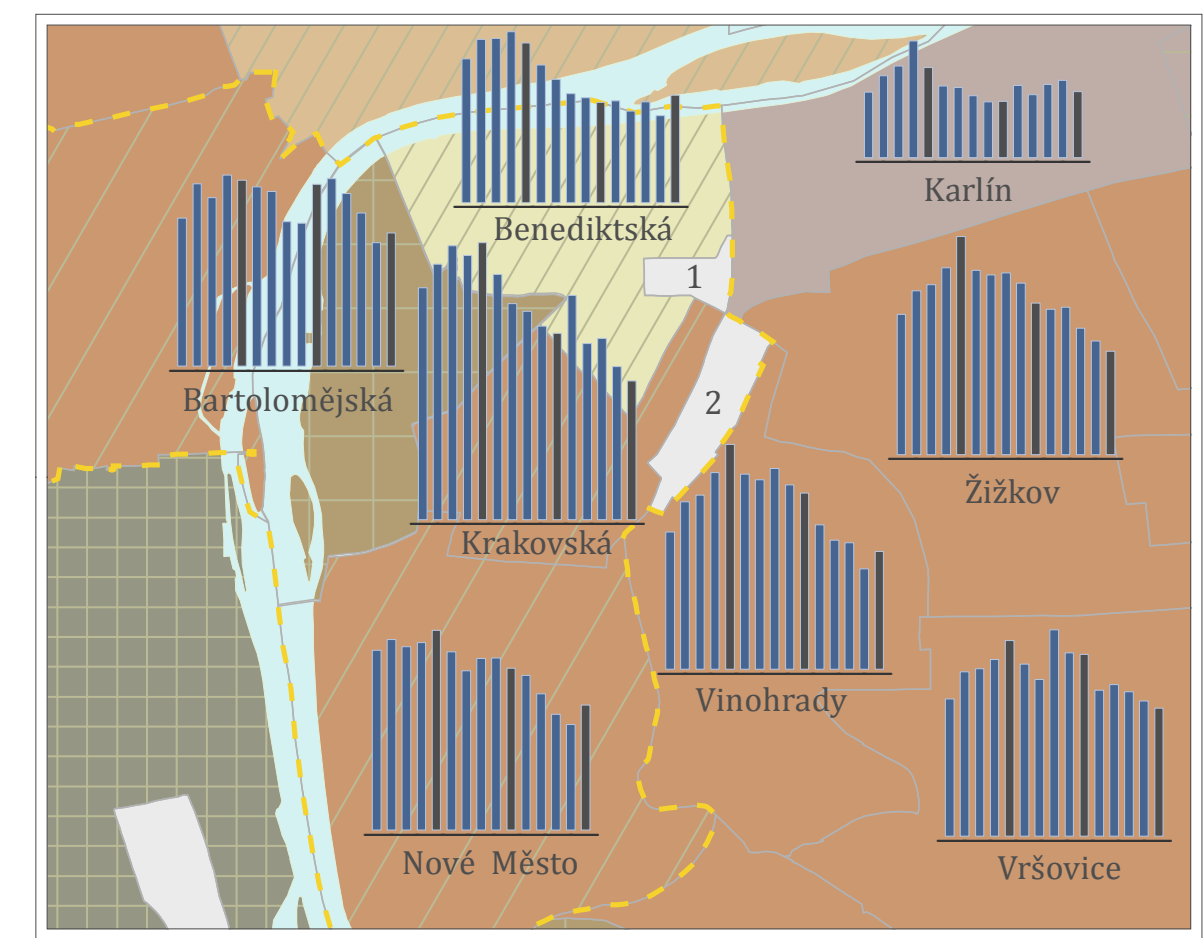
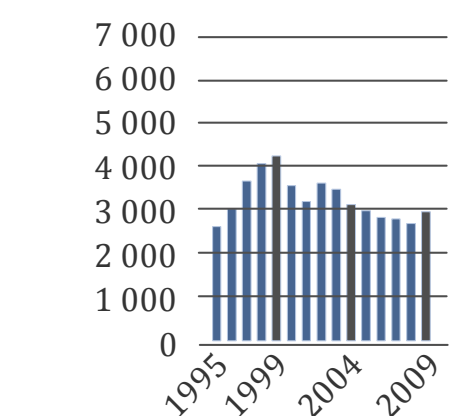

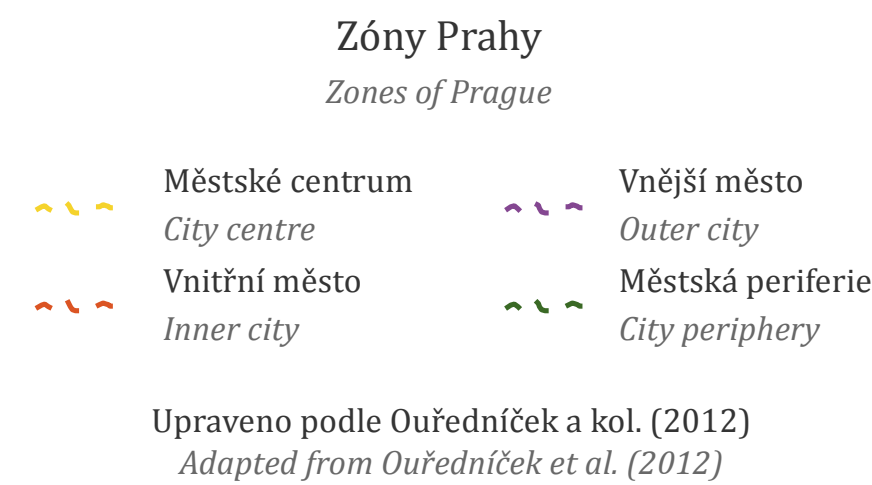

INDEX KRIMINALITY A VÝVOJ POČTU TRESTNÝCH ČINŮ
CRIME INDEX AND EVOLUTION OF CRIMES

Počet registrovaných trestných činů 1995–2009
Number of registered crimes 1995–2009

1995–2009

Města představují složitý systém vyznačující se vysokou sociální různorodostí se specifickou strukturou i sociálními vztahy (Musil 1967). Koncentrují se v nich nejen lidé, ekonomika či služby, ale i negativní jevy s nimi spojené. Mezi ně se řadí i kriminalita. Studium vztahů mezi kriminalitou a sociálně-prostorovou strukturou města se zabývali již zástupci chicagské školy ve 20. letech 20. století. Výzkumy odhalily koncentraci kriminality v některých částech města, mj. ve vnitřním městě, které zároveň vykazovaly vysokou fluktuaci, etnickou různorodost a chudobu (Park 1925). Na faktory ovlivňující kriminální chování upozorňuje tzv. teorie sociální dezorganizace, která kromě výše uvedených faktorů zmiňuje roli ekonomické deprivace, fyzického úpadku, migrace a fragmentace (Fyfe 2000).

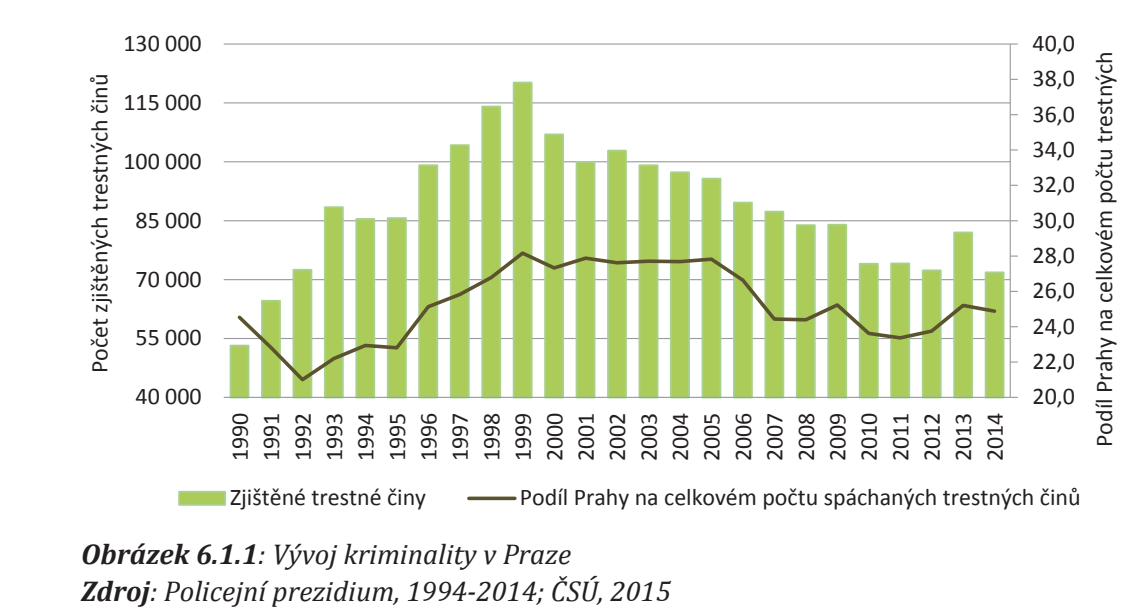
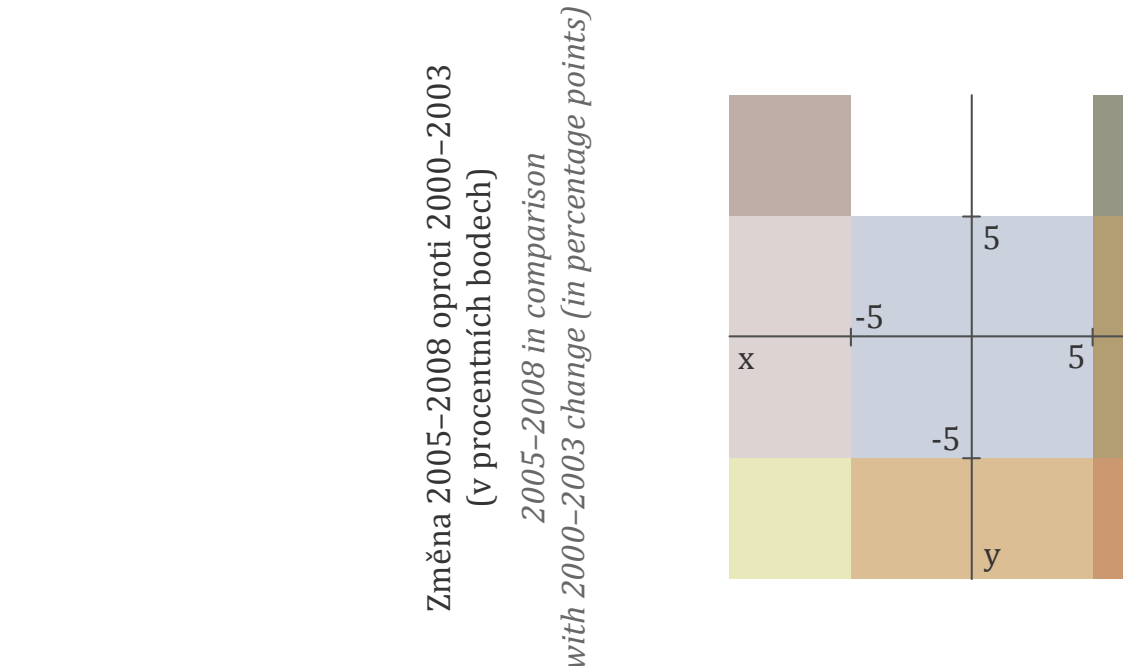
Výzkumu kriminality v Praze nebylo do přelomu 20. a 21. století věnováno příliš pozornosti. Výjimku představuje publikace od Karabce a kol. (1976), ve které autoři hodnotí nejen kriminalitu, ale i další sociálně patologické jevy jako alkoholismus, prostituci či sebevražednost. Studie však pojímá Prahu jako celek a neřeší vnitřní diferenciace. V 90. letech se objevují publikace Institutu pro kriminologii a sociální prevenci, které se zaměřují na vybrané trestné činy či na případové studie (např. loupeže, Osmančík 1992). Až Čermák (2008) publikuje jeden z prvních článků, který využívá členění Prahy v detailu tzv. místních oddělení policie (dále MOP) umožňující podrobnější analýzy. Výzkumy Temelové a kol. (2012) a Jíchové a Temelové (2012a, b) využívají obdobné územní členění, které navíc kombinují s členěním města do zón vycházejícího ze studií chicagské školy.

Cílem mapového listu je zhodnotit vývoj a prostorovou diferenciaci (podle MOP a zón města) registrované kriminality v Praze s důrazem na období od poloviny 90. let 20. století do současnosti. Mapy přicházejí s typologií využívající kombinaci indexu kriminality (počet trestných činů na počet bydlících obyvatel) a objasňenosti kriminality (podíl trestných činů, u kterých je známý pachatel). Ač je objasněnost úzce provázána se strukturou trestné činnosti (u některých trestných činů se snadněji určují pachatelé), poskytuje unikátní pohled na diferenciaci kriminality v Praze. Na mapový list úzce navazuje mapový list Struktura kriminality v Praze vysvětlující trendy vývoje kriminality detailněji.

Zdroj kriminálních dat představují primární statistiky Policejního prezidia ČR (Evidenčně-statistický systém kriminality), které pokrývají období od roku 1995 do současnosti. Základní jednotkou sledování jsou MOP, kterých je v Praze v současnosti 50. Využita jsou i unikátní data z Kriminálních ročenek veřejné bezpečnosti z 60. let 20. století, která jsou však dostupná pouze v členění za tehdejší pražské obvody. Statistiky zachycují pouze

registrovanou kriminalitu, která se od té skutečně často výrazně odlišuje. U některých trestných činů může neodhalená, tzv. latentní kriminalita tvořit až 70 % kriminality skutečné (více Marešová a Scheinost 2001). Počet objasněných trestných činů se nevztahuje přímo k počtu trestných činů v daném roce spáchaných. Zpravidla zahrnuje část trestných činů z předchozího roku a naopak neobsahuje trestné činy spáchané na závěr roku vlivem postupu ve vyšetřování, administrativními procedurami i typem trestného činu. Metodickým úskalím sledování dlouhodobého vývoje kriminality jsou legislativní změny či jiné státní zásahy (amnestie), v důsledku kterých dochází k „umělým“ meziročním nárůstům/poklesům (více Struktura kriminality v Praze). Vymezení MOP bohužel není kompatibilní s administrativním členěním, což znesnadňuje kartografické zobrazení. Hranice MOP navíc nejsou stálé, dochází i ke vzniku nových a zrušení starých MOP, tyto změny však nejsou vždy zřejmé a publikované. V mapě vývoje kriminality v letech 1995–2009 jsou proto některá území sloučena tak, aby bylo možné jejich porovnání v čase. Nejnovější období v této mapě není zahrnuto z důvodu výrazných změn hranic MOP. Pro toto období je vymezení MOP převzato z www.mapakriminality.cz. Pro starší období byl georeferencováním (GIS funkce spatial join) vytvořen unikátní kódovník umožňující převod základních sídelních jednotek (dále ZSJ) na MOP. ZSJ nacházející se na území více MOP byly přiřazeny na základě převládajícího spádu. Kromě MOP je v listu využito také členění města do zón (převzato z Ouředníček a kol [2012]; více Typologie rezidenčních areálů).

V Praze se koncentruje zhruba čtvrtina trestných činů spáchaných na území celého Česka. V porevolučním vývoji je zřejmý prudký nárůst počtu trestných činů v 90. letech, přičemž ve stejném období se zvýšil i podíl Prahy na celkovém počtu trestných činů (viz obrázek 6.1.1). Nárůst kriminality je spojen se společenskými, politickými a ekonomickými změnami po roce 1989. Otevřely se nejen hranice a nové možnosti v řadě oblastí života, ale i nové příležitosti pro kriminalitu, na které měnící se systém neuměl adekvátně a rychle reagovat. Jisté ustálení vývoje přišlo až po roce 1999, od kdy nastává takřka kontinuální pokles (výjimkou je rok 2013 ovlivněný vyhlášenou amnestií). Pokles počtu trestných činů se projevuje i na vývoji indexu kriminality, který se při porovnání období 1995–1998 a 2010–2013 výrazně snížil. Objasněnost trestné činnosti dosahuje v Praze poměrně nízkých hodnot a spíše klesá. Zatímco v 90. letech byla ve většině MOP vyšší než 25 %, v posledním sledovaném období hranici přesahuje jen malý počet MOP. Roli zde hraje nejen struktura trestné činnosti, ale i rozšíření trestných činů, u kterých se obtížněji určuje pachatel.

Obrázek 6.1.1: Vývoj kriminality v Praze
Zdroj: Policejní prezidium, 1994–2014; ČSÚ, 2015

Prostorové rozmístění kriminality je v Praze nerovnoměrné. Trestné činy se koncentrují především v oblasti městského centra a vnitřního města alze říci, že směrem k okrajům města jejich počet klesá (viz tabulka 6.1.1 v anglické části). Tento jev ovšem nelze potvrdit u všech druhů trestných činů (bližší Struktura kriminality v Praze). Také vývoj kriminality je prostorově diferencovaný. Zatímco vnější město vykazuje pokles již od 90. let, tak městské centrum a vnitřní město až v polovině sledovaného období. Úroveň kriminality na městské periferii se drží dlouhodobě nejníže, ale výrazný pokles nastal až v posledním sledovaném období. Některé části Prahy vykazují naopak nárůst indexu kriminality, jedná se zejména o některé sídlištní oblasti či oblasti s komerčními aktivitami. Rozdíly jsou částečně ovlivněny i změnami vymezení MOP.

Index kriminality je dlouhodobě nejvyšší v centru Prahy, a to již od 60. let 20. století. Jedním z důvodů je i nízký počet bydlícího obyvatelstva, ke kterému je kriminalita vztahována, oproti reálné přítomnému počtu lidí nacházejících se v centru v průběhu celého dne (bližší Pospíšilová 2012). Vysoká koncentrace přítomných lidí (vč. turistů, zaměstnanců), ale i obchodů či služeb na sebe váže i více příležitostí k páčání trestné činnosti. Zatíženost centra dokládají i vysoké absolutní počty trestných činů (viz MOP Bartolomějská, Benediktská či Krakovská). Rovněž ve vnitřním městě je vysoká úroveň indexu kriminality, zejména v MOP Libeň, Smíchov či Nusle patřící k bývalým industriálním částem Prahy. Zónu vnějšího města i městské periferie tvoří převážně územně rozlehlá MOP, která jsou kriminalitou zatížena méně. Vyšší hodnotu indexu vykazují některé sídlištní oblasti (např. MOP Jižní Město, Stodůlky či Letňany). I v městských periferiích, kde je kriminalita nízká, bychom našli vyšší výskyt specifických trestných činů vázaných na zástavbu rodinných domů. Hodnocení indexu celkové kriminality je proto nezbytné doplňovat informacemi o struktuře trestné činnosti (bližší Struktura kriminality v Praze).

Literatura:
ČERMÁK, D. (2008): Kriminalita na území Hlavního města Prahy. Socioweb, 6, č. 2, s. 5–6. Dostupné online na: <http://www.socioweb.cz/index.php?disp=teorie&shw=313&lst=103>.
FYFE, N. R. (2000): The Geography of Crime. In: Johnston, R. J., Gregory, D., Pratt, G., Watts, M. eds.: The Dictionary of Human Geography, 4th Edition. Blackwell Publishers, Oxford and Malden, s. 120–123.
JÍCHOVÁ, J., TEMELOVÁ, J. (2012a): Kriminalita a její percepce ve vnitřním městě: případová studie pražského Žižkova a Jarova. Geografie, 117, č. 3, s. 329–348.
JÍCHOVÁ, J., TEMELOVÁ, J. (2012b): Kriminalita a riziková místa centrálního a vnitřního města: sonda do názoru obyvatel vybraných pražských čtvrtí. In: Temelová, J., Pospíšilová, L., Ouředníček, M. eds.: Nové sociální prostorové nerovnosti, lokální rozvoj a kvalita života. Aleš Čeněk, Plzeň, s. 46–76.
KARABEC, Z., KOSCHIN, F., KUDLÍK, A., ROUBÍČEK, V., VÍLKOVÁ, J., ZAPLETAL, J. (1976): Kriminalita ve velkoměstském prostředí (statistická analýza pražské kriminality). Výzkumný ústav kriminologický při GP ČSSR, Praha.
MAREŠOVÁ, A., SCHEINOST, M. (2001): Trendy kriminality v ČR z pohledu roku 2000. Sociologický časopis/Czech Sociological Review, 37, č. 1, s. 23–41.
MUSIL, J. (1967): Sociologie soudobého města. Svoboda, Praha.
OSMANČÍK, O. (1992): Trestný čin loupeže v Praze: Zpráva z průzkumu trestného činu loupeže v obvodu Prahy 1 v roce 1990. Institut pro kriminologii a sociální prevenci, Praha.
OUREDNÍČEK, M., POSPÍŠILOVÁ, L., ŠPAČKOVÁ, P., TEMELOVÁ, J., NOVÁK, J. (2012): Prostorová typologie a zonace Prahy. In: Ouředníček, M., Temelová, J. eds.: Sociální proměny pražských čtvrtí. Academia, Praha, s. 268–297.
PARK, R. E. (1925): Community Organization and Juvenile Delinquency. In: Park, R. E., Burgess, E. W., McKenzie, R. D. eds.: The City. The University of Chicago Press, Chicago, s. 99–112.
POSPÍŠILOVÁ, L. (2012): Denní rytmus lokalit pražského centra. In: Ouředníček, M., Temelová, J. eds.: Sociální proměny pražských čtvrtí. Academia, Praha, s. 136–158.
TEMELOVÁ, J., ČERMÁK, D., JÍCHOVÁ, J. (2012): Kriminalita a vnímání bezpečnosti v pražských čtvrtích. In: Ouředníček, M., Temelová, J. eds.: Sociální proměny pražských čtvrtí. Academia, Praha, s. 47–67.

Zdroje dat:
ČSÚ (1970): Databáze výsledků ze Sčítání lidu, domů a bytů k 1. 12. 1970. Elektronická databáze dat. Český statistický úřad, Praha.
ČSÚ (1991): Databáze výsledků ze Sčítání lidu, domů a bytů k 3. 3. 1991. Elektronická databáze dat. Český statistický úřad, Praha.
ČSÚ (2001): Databáze výsledků ze Sčítání lidu, domů a bytů k 1. 3. 2001. Elektronická databáze dat. Český statistický úřad, Praha.
ČSÚ (2011): Databáze výsledků ze Sčítání lidu, domů a bytů k 26. 3. 2011. Elektronická databáze dat. Český statistický úřad, Praha.
ČSÚ (2015): Obyvatelstvo Prahy podle městských částí 1991–2014. Český statistický úřad, Praha. Online dostupné na: https://www.czso.cz/csu/xa/dalsi_casove_rady_obyvatelstvo.
Policejní prezidium: Evidenčně statistický systém kriminality 1994–2013. Policejní prezidium ČR, Praha.
Mapové zdroje:
ČSÚ: Sčítání lidu, domů a bytů 1961, 1970, 1991, 2001, 2011. Český statistický úřad, Praha.
OUREDNÍČEK, M., POSPÍŠILOVÁ, L., ŠPAČKOVÁ, P., TEMELOVÁ, J., NOVÁK, J. (2012): Prostorová typologie a zonace Prahy. In: Ouředníček, M., Temelová, J. eds.: Sociální proměny pražských čtvrtí. Academia, Praha, s. 268–297.
Policejní prezidium: Evidenčně statistický systém kriminality 1994–2013. Policejní prezidium ČR, Praha.

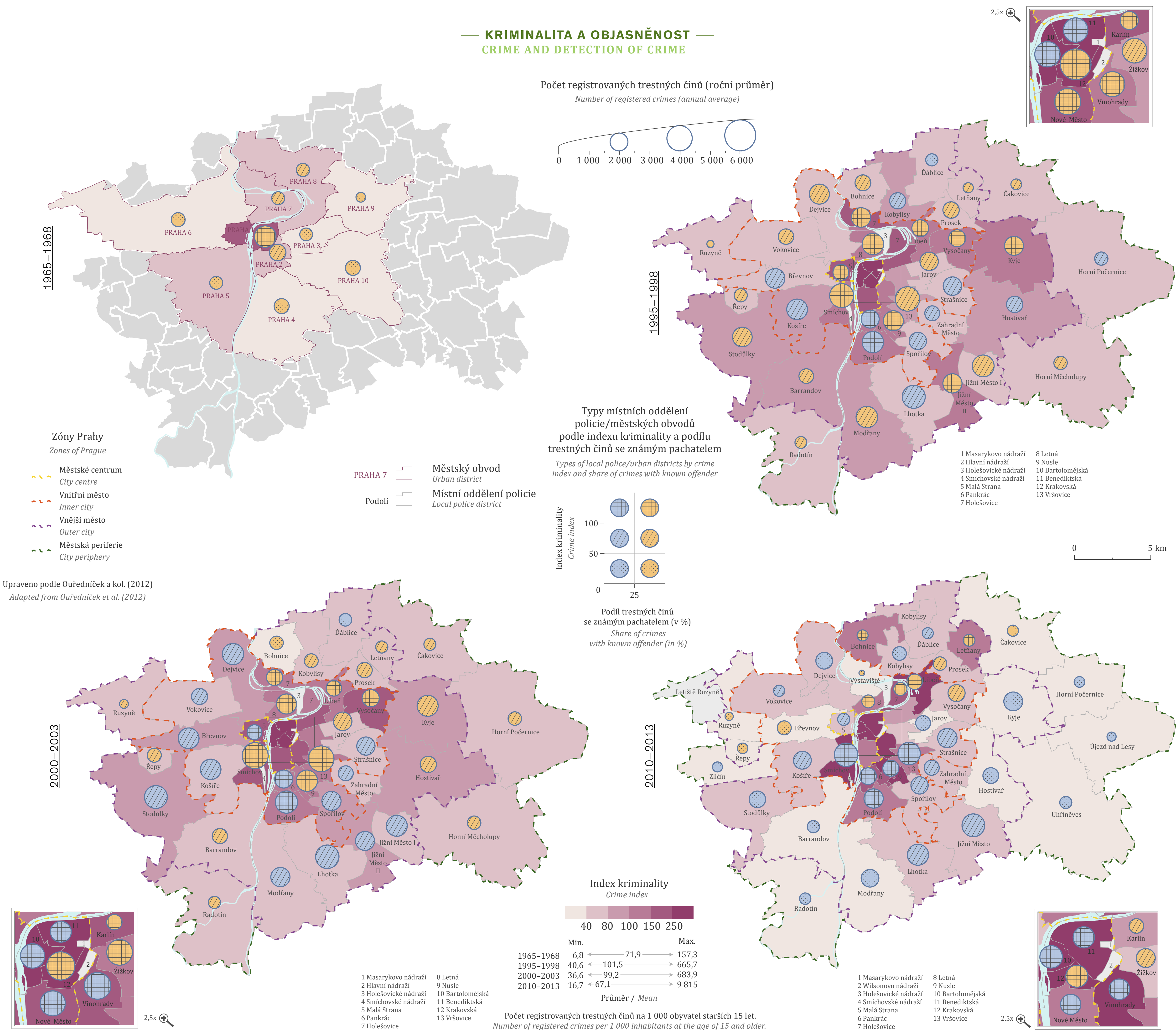
Specializovaná mapa byla vytvořena s podporou Ministerstva kultury České republiky v rámci Programu aplikovaného výzkumu národní a kulturní identity (NAKI) DF12P01OVV033 “Zpřístupnění historických prostorových a statistických dat v prostředí GIS”.
The specialized map was created with the support of the Ministry of Culture of the Czech Republic within the framework of the National and Cultural Identity Programme (NAKI), research project F12P01OVV033 “Disclosure of Historic Spatial and Statistical Data in GIS environment”.

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
Přírodovědecká fakulta
katedra sociální geografie
a regionálního rozvoje
CHARLES UNIVERSITY IN PRAGUE
Faculty of Science
Department of Social Geography
and Regional Development

Autor textu:
Author of text:
Jana Jíchová
Autor návrhu:
Thematic concept:
Jana Jíchová
Grafické a kartografické zpracování
mapového listu:
Graphic and cartographic processing:
Jiří Nemeškal

Cities are complex systems characterized by high social diversity with specific structures and social relations (Musil 1967). They accumulate not only people, economy or services, but also negative phenomena associated with them. One of them is crime. The Chicago school studied links between crime and socio-spatial structure of cities already in the 1920s. Research has revealed that crime is concentrated in certain areas, including the inner city, which also show a high turnover, ethnic diversity and poverty (Park 1925). According to the social disorganization theory, factors influencing criminal behaviour include the role of economic deprivation, physical deterioration, migration and fragmentation in addition to the already mentioned factors (Fyfe 2000).

Research on crime in Prague had not drawn much attention until the turn of the 20th and 21st century. One exception is Karabec et al. (1976) who assesses not only crime, but also other socio-pathological phenomena, such as alcoholism, prostitution and suicide rate. However, the study considers Prague as a whole and does not take into account its internal differentiation. In the 1990s, the Institute of Criminology and Social Prevention issued several publications focused on selected criminal offences and case studies (e.g. robbery, Osmančík 1992). Čermák (2008) publishes one of the first articles differentiating Prague at local police department (hereinafter LPD) level which allows for more detailed analyses. Research conducted by Temelová et al. (2012) and Jíchová and Temelová (2012a, b) uses similar territorial division in combination with the division of the city into zones, based on the Chicago school studies.

The map sheet aims to assess the development and spatial differentiation (based on LPDs and city zones) of recorded crime in Prague with an emphasis on the period since the mid-1990s up to the present. The maps use a typology which is a combination of crime index (number of criminal offences per number of residents) and detection (number of criminal offences in which the identity of the perpetrator is known). Although detection is closely linked to the structure of crime (in some criminal offences it is easier to identify the perpetrators), it provides a unique insight into the crime differentiation in Prague. The map sheet is closely related to the map sheet from Structure of crime in Prague explaining the trends in crime in more detail.

The data on crime is primarily acquired from the Czech Police Presidium statistics (Statistical Recording System of Crime) covering the period from 1995 to the present. LPD is the basic unit of monitoring and currently there are 50 LPDs in Prague. Another source of valuable data are the Public Security Criminal Yearbooks from the 1960s which, however, only use the differentiation into former Prague districts. The statistics

include only recorded crime which may differ substantially from the real situation. In the case of certain criminal offences, the undetected (latent) crime may constitute up to 70% of the real crime (see also Marešová and Scheinost 2001). The number of cleared offences does not refer directly to the number of offences committed in a given year. Thus, it usually includes some of the criminal offences committed in the previous year and does not include offences committed towards the end of the year due to the investigation process, administrative procedures and the nature of the criminal offence. Long-term monitoring of crime may encounter several methodological pitfalls, e.g. legislative changes and other government interventions (amnesty) which produce "artificial" year-over-year increases/declines (see Structure of crime in Prague). Unfortunately, the definition of LPD is not compatible with the administrative division making the cartographic representation even more difficult. In addition, LPD boundaries are not fixed, new LPDs are created and old ones are dissolved and these changes are not always evident and published. Therefore, in the map of the evolution of crime in 1995–2009 some territories are merged so that they could be compared over time. The newest period is not included in the map due to significant changes in the LPD boundaries. For this period, the LPD definition is taken from www.mapakriminality.cz. Georeferencing (GIS function spatial join) was used to create a unique code frame for the conversion of basic settlement units (hereinafter BSU) into LPDs. BSU located on the territory of more than one LPD were assigned to the LPD covering the largest part of the territory. Apart from LPDs, the map sheet also divides the city into zones (originally in Ouředníček et al. [2012]; see also Typology of residential areas).

Prague accounts for approximately one quarter of all criminal offences committed on the territory of Czechia. Post-1989 period sees a sharp increase in the number of criminal offences in the 1990s and also an increase in the share of Prague on the total number of criminal offences (see Figure 6.1.1 in Czech version). The increase in crime is associated with social, political and economic changes after 1989. These include opening the borders and new possibilities in many areas of life, but also new opportunities for crime, to which the changing system could not respond adequately and swiftly. A certain stabilization came only after 1999, and since then there is an almost continuous decline (except for 2013 affected by the amnesty). The decline in the number of offences is also reflected in the crime index, which has decreased significantly when comparing 1995–1998 to 2010–2013. The detection in Prague reaches relatively low values in Prague and tends to decrease. While in the 1990s it was over 25% in most LPDs, in the last reporting period only a small number

of LPDs reached this rate. Both the structure of crime and the prevalence of criminal offences in which the offender is difficult to identify have to be taken into account.

The spatial distribution of crime in Prague is uneven. Crime concentrates mainly in the city centre and inner city and the number of offences decreases towards the outskirts (see Table 6.1.1). However, this tendency does not apply to all types of crime (for more details see Structure of crime in Prague). The evolution of crime is also spatially differentiated. While the outer city sees a decline since the 1990s, the city centre and inner city only in the middle of the recorded period. Although the level of crime on the urban periphery has been low for a long time, the most significant decline occurred in the last reporting period. By contrast, several parts of Prague see an increase in the crime index, particularly in some housing estates or areas with commercial activities. The differences are partly due to the changes in LPD boundaries.

Zones of Prague	Crime index			
	1995–1998	2000–2003	2005–2008	2010–2013
City centre	344.8	344.8	292.0	240.6
Inner city	96.9	106.8	88.7	82.9
Outer city	76.2	68.6	61.9	44.7
Urban periphery	66.5	60.2	64.9	23.5
Prague	101.4	99.2	85.7	64.4

Table 6.1.1: Crime index by city zones
Source: Policejní prezidium, 1994–2014; ČSÚ, 1991, 2001, 2011
Note: The typology of municipal zones is adapted according to Ouředníček et al. (2012).

The city centre has had the highest crime index for a long time, starting from the 1960s. One of the reasons is the low number of residents figuring in the index in comparison with the actual number of people present in the centre throughout the day (see also Pospíšilová 2012). A high concentration of people (including tourists, employees), shops and services provides more opportunities to commit criminal offences. This is also confirmed by high absolute numbers of criminal offences (see LPD Bartolomějská, Benediktská or Krakovská). High crime index is also observed in the inner city, especially in former industrial areas – LPD Libeň, Smíchov and Nusle. The outer city and urban periphery consist mainly of large LPDs with a lower crime index. Several housing estates show a higher crime index (e.g. LPD Jižní Město, Stodůlky or Letňany). Even on the urban periphery with a low crime index, a higher incidence of specific criminal offences related to the construction of family houses is observed. Therefore, the assessment of the overall crime index has to be complemented by information on the structure of crime (see also Structure of crime in Prague).

References:
ČERMÁK, D. (2008): Kriminalita na území Hlavního města Prahy. Socioweb, 6, n. 2, pp. 5–6. Available on: <http://www.socioweb.cz/index.php?disp=teorie&shw=313&lst=103>.

FYFE, N. R. (2000): The Geography of Crime. In: Johnston, R. J., Gregory, D., Pratt, G., Watts, M. eds.: The Dictionary of Human Geography, 4th Edition. Blackwell Publishers, Oxford and Malden, pp. 120–123.

JÍCHOVÁ, J., TEMELOVÁ, J. (2012a): Kriminalita a její percepce ve vnitřním městě: případová studie pražského Žižkova a Jarova. Geografie, 117, n. 3, pp. 329–348.

JÍCHOVÁ, J., TEMELOVÁ, J. (2012b): Kriminalita a riziková místa centrálního a vnitřního města: sonda do názorů obyvatel vybraných pražských čtvrtí. In: Temelová, J., Pospíšilová, L., Ouředníček, M. eds.: Nové sociálně prostorové nerovnosti, lokální rozvoj a kvalita života, Aleš Čeněk, Píseň, pp. 46–76.

KARABEC, Z., KOŠCHIN, F., KUDLÍK, A., ROUBÍČEK, V., VLKOVÁ, J., ZAPLETAL, J. (1976): Kriminalita ve velkoměstském prostředí (statistická analýza pražské kriminality). Výzkumný ústav kriminologický při GP ČSSR, Praha.

MAREŠOVÁ, A., SCHEINOST, M. (2001): Trendy kriminality v ČR z pohledu roku 2000. Sociologický časopis / Czech Sociological Review, 37, n. 1, pp. 23–41.

MUSIL, J. (1967): Sociologie soudobého města. Svoboda, Praha.

OSMANČÍK, O. (1992): Trestný čin loupeže v Praze: Zpráva z průzkumu trestného činu loupeže v obvodu Prahy 1 v roce 1990. Institut pro kriminologii a sociální prevenci, Praha.

OUŘEDNÍČEK, M., POSPÍŠILOVÁ, L., ŠPAČKOVÁ, P., TEMELOVÁ, J., NOVÁK, J. (2012): Prostorová typologie a zonace Prahy. In: Ouředníček, M., Temelová, J. eds.: Sociální proměny pražských čtvrtí. Academia, Praha, pp. 268–297.

PARK, R. E. (1925): Community Organization and Juvenile Delinquency. In: Park, R. E., Burgess, E. W., McKenzie, R. D. eds.: The City. The University of Chicago Press, Chicago, pp. 99–112.

POSPÍŠILOVÁ, L. (2012): Denní rytmus lokalit pražského centra. In: Ouředníček, M., Temelová, J. eds.: Sociální proměny pražských čtvrtí. Academia, Praha, pp. 136–158.

TEMELOVÁ, J., ČERMÁK, D., JÍCHOVÁ, J. (2012): Kriminalita a vnímání bezpečnosti v pražských čtvrtích. In: Ouředníček, M., Temelová, J. eds.: Sociální proměny pražských čtvrtí. Academia, Praha, pp. 47–67.

Data sources:

ČSÚ (1970): Databáze výsledků ze Sčítání lidu, domů a bytů k 1. 12. 1970. Elektronická databáze dat. Český statistický úřad, Praha.

ČSÚ (1991): Databáze výsledků ze Sčítání lidu, domů a bytů k 3. 3. 1991. Elektronická databáze dat. Český statistický úřad, Praha.

ČSÚ (2001): Databáze výsledků ze Sčítání lidu, domů a bytů k 1. 3. 2001. Elektronická databáze dat. Český statistický úřad, Praha.

ČSÚ (2011): Databáze výsledků ze Sčítání lidu, domů a bytů k 26. 3. 2011. Elektronická databáze dat. Český statistický úřad, Praha.

ČSÚ (2015): Obyvatelstvo Prahy podle městských částí 1991–2014. Český statistický úřad Praha. Available on: https://www.czso.cz/csu/xa/dalsi_casove_rady_obyvatelstvo.

Policejní prezidium: Evidenční statistický systém kriminality 1994–2013. Policejní prezidium ČR, Praha.

Map data sources:

ČSÚ: Sčítání lidu, domů a bytů 1961, 1970, 1991, 2001, 2011. Český statistický úřad, Praha.

OUŘEDNÍČEK, M., POSPÍŠILOVÁ, L., ŠPAČKOVÁ, P., TEMELOVÁ, J., NOVÁK, J. (2012): Prostorová typologie a zonace Prahy. In: Ouředníček, M., Temelová, J. eds.: Sociální proměny pražských čtvrtí. Academia, Praha, s. 268–297.

Policejní prezidium: Evidenční statistický systém kriminality 1994–2013. Policejní prezidium ČR, Praha.

Specializovaná mapa byla vytvořena s podporou Ministerstva kultury České republiky v rámci Programu aplikovaného výzkumu národní a kulturní identity (NAKI) DF12P010VV033 "Zpřístupnění historických prostorových a statistických dat v prostředí GIS".

The specialized map was created with the support of the Ministry of Culture of the Czech Republic within the framework of the National and Cultural Identity Programme (NAKI), research project F12P010VV033 "Disclosure of Historic Spatial and Statistical Data in GIS environment".

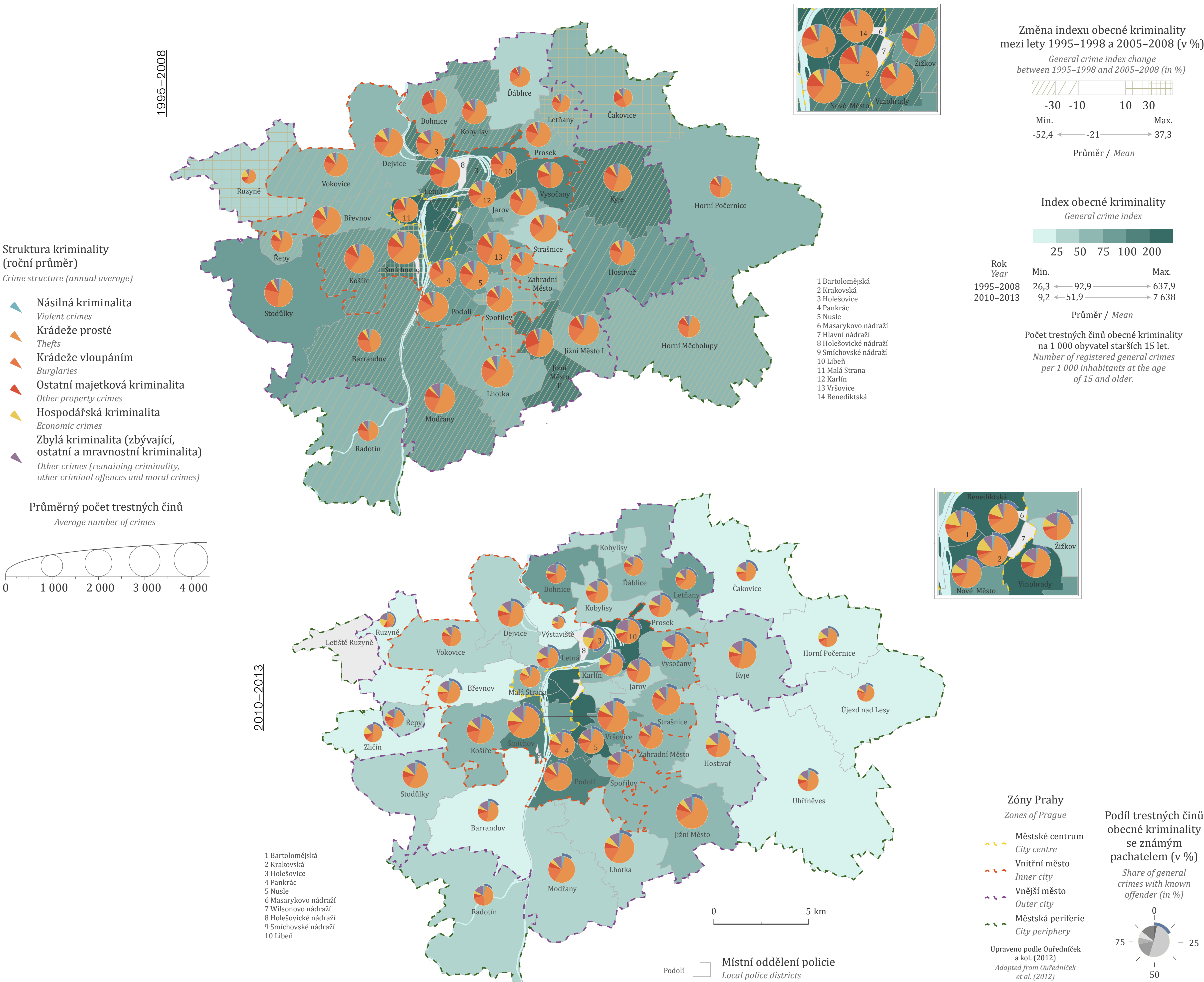

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
Přírodovědecká fakulta
katedra sociální geografie
a regionálního rozvoje
CHARLES UNIVERSITY IN PRAGUE
Faculty of Science
Department of Social Geography
and Regional Development

Autor textu:
Author of text:
Jana Jíchová
Autor návrhu:
Thematic concept:
Jana Jíchová
Grafické a kartografické zpracování
mapového listu:
Jiří Nemeškal
Graphic and cartographic processing:

STRUKTURA KRIMINALITY
STRUCTURE OF CRIME

Výzkumem druhů kriminality či přímo vybraných trestných činů se na úrovni větších územních celků zabývali již tzv. evropští kartografičtí kriminalisté v 19. století. Na úrovni města vznikaly spíše etnografické studie, např. Mayhew (1861 [2009]) studoval podsvětí Londýna, Thrasher (1927 [2013]) mladistvé gangy. Rozsáhlejší analýzy pravidelnosti a rozmístění různých druhů trestných činů jsou spojeny s chicagskou školou, výrazněji se ale výzkum rozvinul až v kontextu sociálních problémů spojených mj. s nárůstem kriminality v 60. letech 20. století. Phillips (1972, cit. in Smith 1986, s. 6) na příkladu amerických měst poukázal na klesající výskyt některých trestných činů směrem od centra (krádeže aut, obchodní loupeže, vloupání) či existenci specifických územních klastrů např. znásilnění, majetkových trestných činů či kapsářství. Smith (1986) na něj navázala a v centru a vnitřním městě identifikovala vyšší koncentrace krádeží, vloupání, loupeží či sexuálního obtěžování. Výzkumy environmentální kriminologie zdůraznily hledání souvislosti a příčin diferencovaného rozmístění kriminality, důležitost sociálního a fyzického prostředí, sociálních vazeb i specifika vývoje měst.

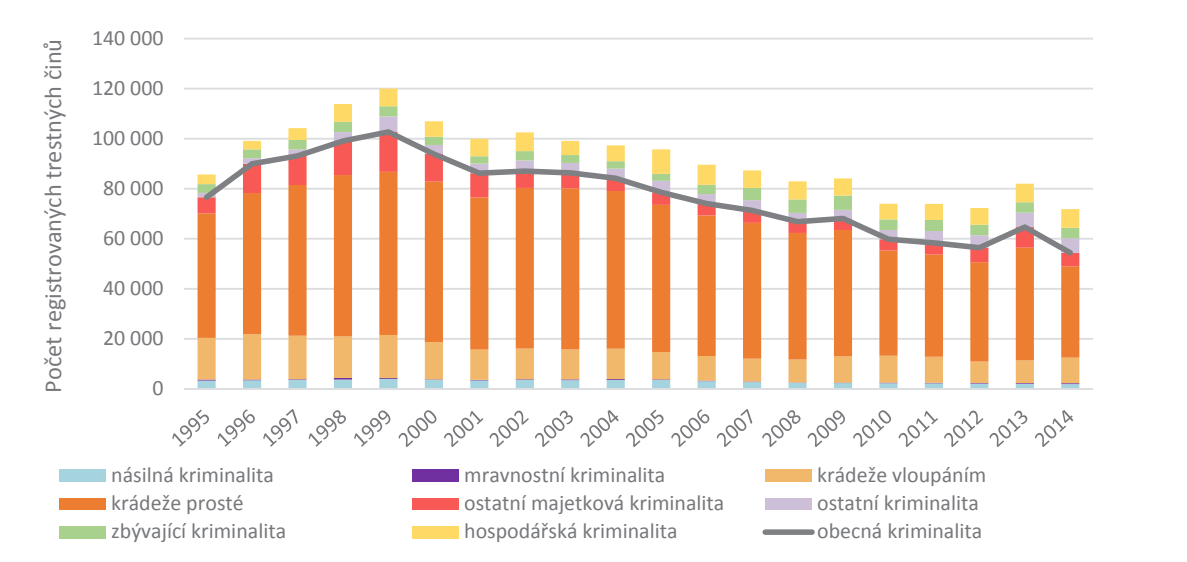
Výzkumu rozmístění kriminality v Praze nebylo dlouhodobě věnováno příliš pozornosti. Až v 90. letech 20. století byla publikována studie o trestném činu loupeže v Praze (Osmančík 1992). Publikace aktivita od té doby vzrostla, převážně zastoupení mají přehledové studie o struktuře trestné činnosti (Marešová a Scheinost 2001 aj.), studie zaměřené na vybranou trestnou činnost (např. loupež v Praze, Rozum a kol. 2005) či na oběti zločinu (Martinková 2002). Ač tyto práce přinášejí řadu cenných informací, většina z nich postrádá prostorové hledisko. Výjimku představují studie Čermáka (2008), Karbana (2009) či Temelové a kol. (2012). Zároveň se objevují výzkumy zabývající se kriminalitou v různých rezidenčních částech Prahy, např. v centru a vnitřním městě (Jíchova a Temelová 2012a, b).

Cílem mapového listu je zhodnotit prostorovou diferenciaci a vývoj struktury registrované kriminality v Praze v období 1995–2013. Členění kriminality je převzato z policejní takticko-statistické klasifikace, důraz je kladen na kriminalitu obecnou složenou z násilné, majetkové a mravnostní kriminality a jejich detailnější strukturu. V mapách jsou využity klasické indexy kriminality (počet registrovaných trestných činů na počet obyvatel) a objasněnost (podíl trestných činů, u kterých je známý pachatel), zároveň je pracováno s typologiemi založenými na vývoji indexů od 90. let do současnosti. Hodnoceny jsou rozdíly mezi místními odděleními policie (dále MOP) i zónami města vymezenými na základě rezidenční zástavby podle typologie Ouředníčka a kol. (2012) (viz Typologie rezidenčních areálů).

Základním zdrojem dat jsou statistiky Policejního prezidia ČR (evidenčně-statistický systém kriminality) zahrnující období od roku 1995 do současnosti. Statistiky zachycují pouze registro-

vanou kriminalitu, která se od skutečné kriminality často výrazně odlišuje, u vybraných trestných činů může být neodhalená, tzv. latentní kriminalita až 70 % (Marešová a Scheinost 2001). Vysoká latentce je spojena zejména s krádežemi, které protože představují výraznou část celkové kriminality, ji významně ovlivňují (více Marešová 2006). Statistiky kriminality jsou ovlivněny rovněž dalšími okolnostmi, jako je způsob statistického zpracování a evidence trestných činů policií, kdy např. série vykradených aut je někdy evidována jako jeden, jindy jako více trestných činů (Marešová 2006). Diferencující roli sehrávají i legislativní změny, např. v roce 2002 se zvýšila hranice u majetkových trestných činů z 2500 Kč na 5000 Kč, v roce 2006 se stalo trestným činem řízení bez řidičského oprávnění (více Marešová 2006). Problémy způsobuje i nedostupnost průběžných dat za přítomné obyvatelstvo, ke kterému se váže značná část kriminality. Znevýhodněny jsou oblasti s nízkým počtem bydlících, ale vysokým počtem přítomného obyvatelstva (např. městské centrum). Detailnější popis dalších problematických oblastí spojených se zpracováním kriminálních dat naleznete v Kriminalita v Praze.

Vývoj struktury kriminality je spojený s celospolečenskými změnami, které nastaly po roce 1989. Struktura kriminality v Praze se od roku 1995 výrazně proměnila i v souvislosti s objevením „nových“ typů trestné činnosti, které byly až postupně zahrnovány do legislativy (počítačová kriminalita, podvody s platebními kartami apod.). Počet i podíl trestných činů ostatní, zbývající a hospodářské kriminality od 90. let tak vzrostl (viz i obrázek 6.2.1). Naopak zřetelné je snížení indexu obecné kriminality, na vysoké úrovni v současnosti stále zůstávají některé MOP v městském centru a vnitřním městě (Libeň, Nusle, Pankrác či Smíchov) s vysokým podílem majetkových trestných činů.

Obrázek 6.2.1: Vývoj struktury kriminality v Praze
Zdroj: Policejní prezidium, 1994–2014
Poznámka: Do kategorie zbývající kriminality byly zahrnuty i činy 901–903 podle takticko-statistické klasifikace (vojenské trestné činy, trestné činy válečné a proti míru).

Index násilné i majetkové kriminality vykazuje v Praze od 90. let pokles zřetelný zejména v současnosti. Oba indexy

dosahují nejvyšší intenzity v městském centru a klesají směrem k okrajům města (viz i tabulka 6.2.1). Koncentrace v centru souvisí zejména s úzkou vazbou některých trestných činů na přítomnost potenciálně vhodných obětí/terčů, např. pro kapesní krádeže, loupeže, ale i krádeže aut či věcí z aut. Objasněnost se u násilné a majetkové kriminality výrazně liší. Zatímco u násilné se i přes postupný pokles průměr pohybuje ve všech obdobích přes 50 %, u majetkové nedosahuje ani 20 %. Silnou roli zde hraje charakter kriminality, kdy násilná je vázána na osobní kontakt s pachatelem, kdežto u majetkové je kontakt méně častý.

Zóna města	Index násilné kriminality				Index majetkové kriminality			
	1995–1998	2000–2003	2005–2008	2010–2013	1995–1998	2000–2003	2005–2008	2010–2013
Městské centrum	11,7	12,2	10,0	5,7	307,3	306,0	248,0	187,2
Vnitřní město	3,4	3,7	3,1	2,4	81,3	89,7	71,0	63,5
Vnější město	2,8	2,5	2,1	1,4	65,3	57,0	48,6	34,4
Městská periferie	2,5	2,1	2,0	0,7	55,9	46,7	52,2	17,6
Praha	3,6	3,5	2,9	1,9	86,7	83,6	69,0	49,8

Tabulka 6.2.1: Vývoj struktury násilné a majetkové kriminality podle městských zón
Zdroj: Policejní prezidium, 1994–2014; ČSÚ, 1991, 2001, 2011
Poznámka: Typologie městských zón upravena podle Ouředníček a kol. (2012).

I přes obecný trend poklesu se vývoj indexu násilné kriminality v různých částech Prahy liší. Zatímco v MOP vnějšího města a městské periferie je zřetelný postupný pokles v celém období, v centru a vnitřním městě (např. MOP Strašnice, Vršovice, Břevnov) došlo nejprve ke zvýšení. Vývoj indexu souvisí i se změnou struktury násilné kriminality. Negativně lze vnímat zejména nárůst podílu loupeží ve vnitřním a vnějším městě při porovnání let 1995–8 a 2005–8 (MOP Libeň, Karlín, Kyje). V současném období se počty i podíly snížily, ale zvýšil se podíl úmyslného ublížení na zdraví. U násilných podílů nebezpečného vyhrožování a pronásledování lze vidět souvislost s novou kategorizací stalkingu jakožto trestného činu, to se ovšem ve větší míře patrně projeví až v dalších letech.

Vývoj majetkové kriminality i její struktury se rovněž v jednotlivých městských zónách odlišuje, zřetelný rozdíl je zejména mezi vnitřním městem a městskou periferií (viz tabulka 6.2.1, obrázek 6.2.2 v anglické části). Krádeže vloupáním sice dlouhodobě zatěžují centrum, ale postupně dochází ke snižování rozdílů s ostatními zónami. Obdobný trend vykazují krádeže aut a věcí z aut. Zatímco v 90. letech existovaly výrazné rozdíly mezi městským centrem a ostatními zónami, v následujícím období došlo k nivelizaci rozdílů a v současnosti je nejzatíženější zónou vnitřní město (MOP Vršovice, Strašnice, Pankrác). Kapesní krádeže se obecně vyskytují zejména v oblastech s vyšší koncentrací lidí, tedy v městském centru, ale i v MOP s většími nákupními centry (např. MOP Letňany, Žličín).

Literatura:

ČERMÁK, D. (2008): Kriminalita na území Hlavního města Prahy. Socioweb, 6, č. 2, s. 5–6. Dostupné online na: <http://www.socioweb.cz/index.php?disp=teorie&shw=313&lst=103>.

JÍCHOVÁ, J., TEMELOVÁ, J. (2012a): Kriminalita a její percepce ve vnitřním městě: případová studie pražského Žižkova a Jarova. Geografie, 117, č. 3, s. 329–348.

JÍCHOVÁ, J., TEMELOVÁ, J. (2012b): Kriminalita a riziková místa centrálního a vnitřního města: sonda do názorů obyvatel vybraných pražských čtvrtí. In: Temelová, J., Pospíšilová, L., Ouředníček, M. eds.: Nové sociálně prostorové nerovnosti, lokální rozvoj a kvalita života. Aleš Čeněk, Plzeň, s. 46–76.

KARBAN, M. (2009): Geografické aspekty kriminality spáchané v roce 2008 v Praze. In: Marešová, A. a kol. (2009): Analýza trendů kriminality v roce 2008. Institut pro kriminologii a sociální prevenci, Praha, s. 203–210.

MAREŠOVÁ, A. (2006): Kriminalita v roce 2005 z pohledu statistik Policie ČR. In: Marešová, A., a kol.: Kriminalita v roce 2005. Sborník statí pracovníků IKSP a časové řady vybraných ukazatelů kriminality. Institut pro kriminologii a sociální prevenci, Praha, s. 7–24.

MAREŠOVÁ, A., SCHEINOST, M. (2001): Trendy kriminality v ČR z pohledu roku 2000. Sociologický časopis/Czech Sociological Review, 37, č. 1, s. 23–41.

MARTINKOVÁ, M. (2002): Mezinárodní výzkum obětí trestné činnosti v Praze v roce 2000. Institut pro kriminologii a sociální prevenci, Praha.

MAYHEW, H. (1861 [2009]): London Labour and the London Poor: A Cyclopaedia of the Condition and Earnings of Those That Will Work, Those That Cannot Work, And Those That Will Not Work. Casino, Inc., New York.

OSMANČÍK, O. (1992): Trestný čin loupeže v Praze: Zpráva z průzkumu trestného činu loupeže v obvodu Prahy 1 v roce 1990. Institut pro kriminologii a sociální prevenci, Praha.

OUŘEDNÍČEK, M., POSPÍŠILOVÁ, L., ŠPAČKOVÁ, P., TEMELOVÁ, J., NOVÁK, J. (2012): Prostorová typologie a zonace Prahy. In: Ouředníček, M., Temelová, J. eds.: Sociální proměny pražských čtvrtí. Academia, Praha, s. 268–297.

SMITH, S. J. (1986): Crime, Space and Society. Cambridge University Press, Cambridge.

TEMELOVÁ, J., ČERMÁK, D., JÍCHOVÁ, J. (2012): Kriminalita a vnímaná bezpečnost v pražských čtvrtích. In: Ouředníček, M., Temelová, J. eds.: Sociální proměny pražských čtvrtí. Academia, Praha, s. 47–67.

THRASHER, F. M. (1927 [2013]): The Gang: A Study of 1,313 Gangs in Chicago. University of Chicago Press, Chicago.

Zdroje dat:

ČSÚ (1991): Databáze výsledků ze Sčítání lidu, domů a bytů k 3. 3. 1991. Elektronická databáze dat. Český statistický úřad, Praha.

ČSÚ (2001): Databáze výsledků ze Sčítání lidu, domů a bytů k 1. 3. 2001. Elektronická databáze dat. Český statistický úřad, Praha.

ČSÚ (2011): Databáze výsledků ze Sčítání lidu, domů a bytů k 26. 3. 2011. Elektronická databáze dat. Český statistický úřad, Praha.

Policejní prezidium: Evidenčně-statistický systém kriminality 1994–2013. Policejní prezidium ČR, Praha.

Mapové zdroje:

ČSÚ: Sčítání lidu, domů a bytů 1991, 2001, 2011. Český statistický úřad, Praha.

OUŘEDNÍČEK, M., POSPÍŠILOVÁ, L., ŠPAČKOVÁ, P., TEMELOVÁ, J., NOVÁK, J. (2012): Prostorová typologie a zonace Prahy. In: Ouředníček, M., Temelová, J. eds.: Sociální proměny pražských čtvrtí. Academia, Praha, s. 268–297.

Policejní prezidium: Evidenčně-statistický systém kriminality 1994–2013. Policejní prezidium ČR, Praha.